

Hanula Sprievodca
stálou
expozíciou

Pár viet o výstave

Stála expozícia **Jozef Hanula** interpretuje diela zo zbierok galérie v piatich nosných okruhoch Hanulovej tvorby, ktoré chronologicky sledujú maliarove tvorivé začiatky, vývoj a vrchol tvorby na prelome 19. a 20. storočia, ako aj poslednú tvorivú fázu – sakrálne realizácie.

Prvý okruh **AKTY ZO ŠTUDENTSKÝCH ČIAS** prezentuje skice, kresby, štúdie z obdobia pôsobenia v Budapešti a v Mníchove. V druhom okruhu **MESTSKÝ A ĽUDOVÝ ŽÁNER** sa pozornosť zameriava na detské a ženské portréty, diela s ľudovou tematikou a portréty predstaviteľov mesta Spišská Nová Ves. Tretia výstavná miestnosť **RODINA A OBJEDNÁVKOVÉ PORTRÉTY** zahŕňa portréty rodinných členov, blízkych priateľov a portréty na objednávku. Štvrtý okruh **SAKRÁLNA TVORBA A REALIZÁCIE** predstavuje skice a návrhy realizácií nástenných malieb. Posledný, piaty okruh **BIOGRAFIA** je prehľadom biografických faktov o autorovi. Tému dopĺňajú rodinné fotografie a zaujímavé archívne materiály.

Súčasťou výstavy je interaktívna mapa, ktorá slúži ako usmerňujúca vodiaca tabuľa po miestach sakrálnych realizácií Jozefa Hanulu s vyznačením sakrálnych objektov, v ktorých autor aplikoval nástenné maľby.

1. AKTY
ZO ŠTUDENSKÝCH ČIAS

2. MESTSKÝ
A ĽUDOVÝ ŽÁNER

3. RODINA
A OBJEDNÁVKOVÉ
PORTRÉTY

4. SAKRÁLNA TVORBA
A REALIZÁCIE

5. BIOGRAFIA

1. AKTY ZO ŠTUDENTSKÝCH ČIAS

Tréning ruky

Pri nácviku kresby aktu, ale aj figurálnej maľby sa kreslia tzv. štúdie ľudského tela. Cieľom je natrénovať si kresbu hlavy, tváre, či končatín v rôznych polohách.

úloha:

Na papier nakresli štúdiu vlastnej ruky mäkkou ceruzou.

Skicár s figurálnymi štúdiami;
1892; ceruza, papier; K 316

Vieš, na čo slúži skicár?

Skicár je osobný priestor pre zaznamenanie myšlienok, nápadov a vizuálnych podnetov. Neslúži iba na kreslenie, ale aj ako nástroj tvorivého procesu, v ktorom sa spája pozorovanie, predstavivosť a experiment. Skicár zachytáva okamihy, ktoré by inak zmizli – prvé línie, pochybnosti aj objavy. Je to tichý sprievodca umelca, ktorý nehodnotí, ale umožňuje rásť.

Tvoj osobný skicár

Ozdoď svoj skicár nálepkami a výstrižkami z časopisov.

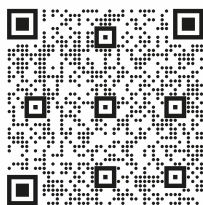
Do skicára môžeš kresbou zachytiť svet okolo, alebo vyjadriť svoje fantastické predstavy.

Nezabudni na skicár napísať svoje meno.

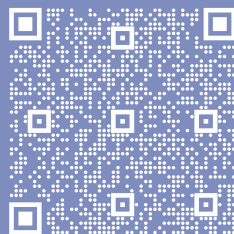
Rozprávkový motív – Kocúrik a mačička; ceruza, papier; Ak 178

úloha:

2. MESTSKÝ A ĽUDOVÝ ŽÁNER

Kroj zo Spiša
v tvorbe Jozefa Hanulu

Kroj zo Spiša je typický svojou jednoduchosťou a zároveň jemnou eleganciou. V bežnom živote nosili **ženy** najmä košele s jemnými volánmi, ktoré dopĺňala modrotlačová sukňa a živôtik ušitý z kanafasu*. Neoddeliteľnou súčasťou bola aj praktická zástera. Na sviatky sa odev mierne zmenil – ženy si obliekali podobnú súpravu, no doplnili ju o výraznejšiu hodvábnu alebo kašmírovú šatku, ktorá kroju dodala slávnostný vzhľad. **Muži** dávali prednosť jednoduchým strihom z plátenných materiálov. Na sviatočné príležitosti si obúvali čižmy s charakteristicky vykrojenou sárou, ktoré boli pýchou mužského odevu.

Spoznaj
ľudový
odev

* hrubšia (pásikovaná)
bavlnená tkanina

úloha:

Vytvor asambláž - kombinovanou technikou dotvor partu na reprodukciu diela „Čítajúca“ na vedľajšej strane. Použi flitre, gombíky, korálky, stuhy, samolepiace kamienky a pod.

Vyrob si suvenír z výstavy

Aký je názov diela?

Vyznač správnu
odpoveď.

Portrét ženy

Schertl Vincze

Dáma s ružou

úloha:

povyšuje
dielo a zabezpečí
jeho dobrú
prezentáciu

rám schová
nepekne okraje
maľby

Prečo sa diela rámujú?

Vyznač správne odpovede.

ochrana pred
poškodením

aby sa dielo
nedalo ľahko
ukradnúť

aby dielo bolo
viditeľné na stene

slúži ako most
medzi dielom
a interiérom
miestnosti

Preskúmaj diela

Vieš čo robí historik umenia?

Je to odborník na dejiny umenia, ktorý sa zaoberá štúdiom, výskumom, hodnotením a interpretáciou umeleckých diel (maľby, sochy, architektúry, atď.). Pracuje ako kurátor, znalec, pamiatkár, výskumník, lektor.

úloha:

Vyskúšaj si výskum umeleckých diel – vyhľadaj cez portál webumenia.sk jednotlivé diela Jozefa Hanulu podľa obrazového indexu nižšie. Do riadkov napíš **názov diela, rok, prírostkové číslo*** a v ktorej **zbierke** sa dielo nachádza.

Načítaj QR pre vyhľadanie diel

1. _____

2. _____

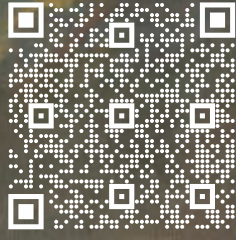
3. _____

* Prírostkové číslo je evidenčné číslo, ktorým galéria označí umelecké dielo po jeho zaradení do zbierky. Služi na jednoznačnú identifikáciu diela.

Precvič svoju pozornost!

Koľko bojovníkov ,
koní a zbraní
dokážeš na diele
nájsť?

Tomoryho smrť v Moháčskej bitke; 1895 – 1896;
tempera, olej, plátno; O 852; majetok SNG

Prípravné skice

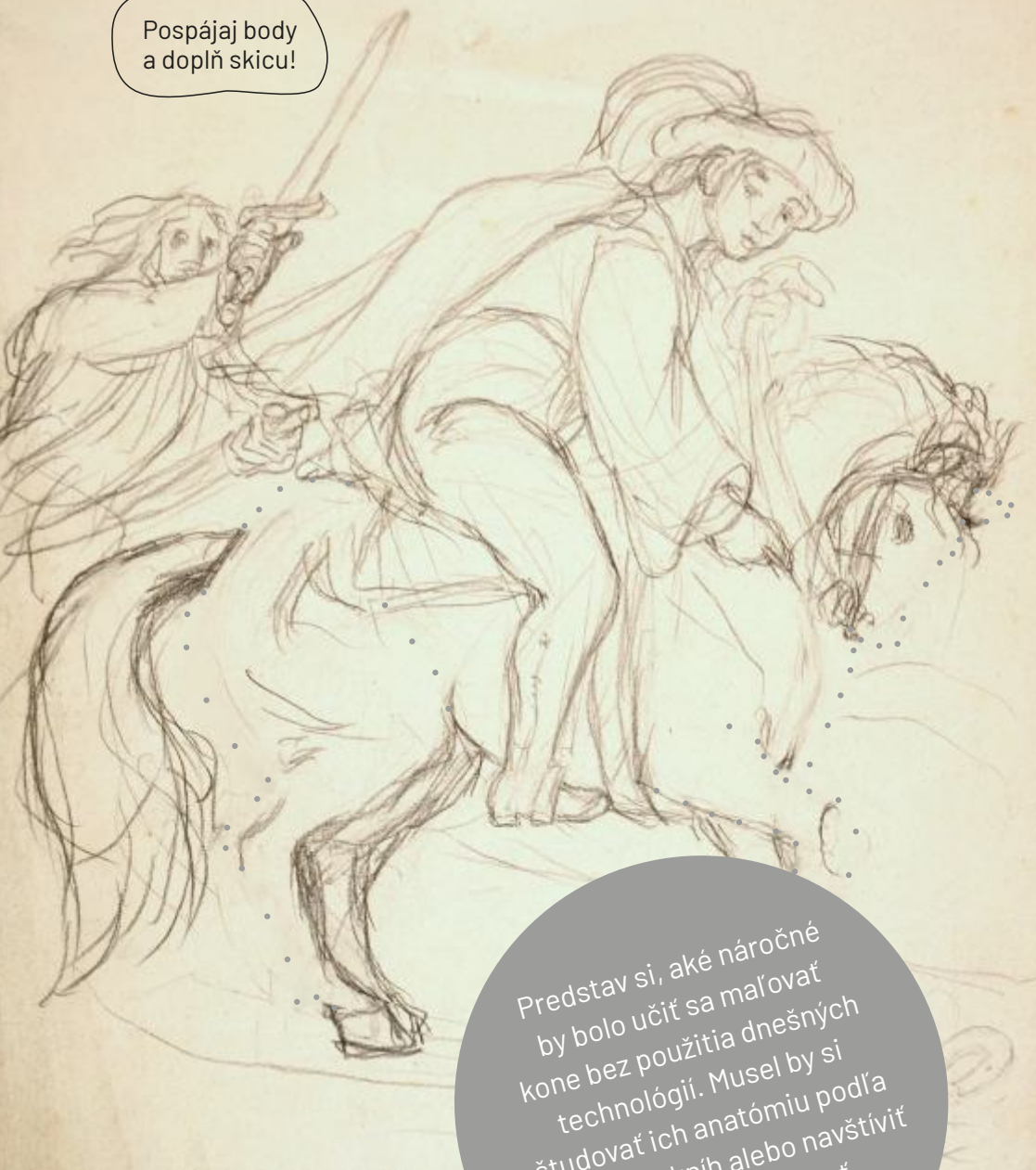
„V lete v Kaloči študoval som kone na biskupovom dvore. Namaľoval som tu niekoľko štúdií podľa prírody. Zašiel som i do Moháča, ale z toho som nezískal mnoho pre svoj obraz... Ešte potom v Mníchove som študoval kone na výročnom trhu konskom, ktorý bol práve vtedy, a potom i na vojenskej paráde, ktorú som už i na druhom mieste spomenul. Kúpil som si sadrový odliatok koňa, preštudoval knihy anatómie koňa, ktoré som našiel v našej knižnici na Akadémii.“*

úloha:

Nájdí cez internet v mobile video alebo obrázky koní v pohybe a skús ich naskicovať rýchlymi ťahmi štetca vodovými alebo temperovými farbami.

Pospájaj body
a doplň skicu!

Predstav si, aké náročné
by bolo učiť sa maľovať
kone bez použitia dnešných
technológií. Musel by si
študovať ich anatómiu podľa
obrázkov z kníh alebo navštíviť
koniarne a skicovať
podľa živého modelu.

Štúdiá koňa; 1895; olej, plátno; M 274

* HANULA, Jozef: Spomienky
slovenského maliara. Martin:
Matica slovenská, 1940, s. 203 – 204

3. RODINA A OBJEDNÁVKOVÉ PORTRÉTY

Portrét je umelecké zobrazenie konkrétnej osoby, ktoré sa zameriava na oblasť tváre a pliec a snaží sa zachytiť jej charakter a osobnosť.

**Ide sa
portrétovať**

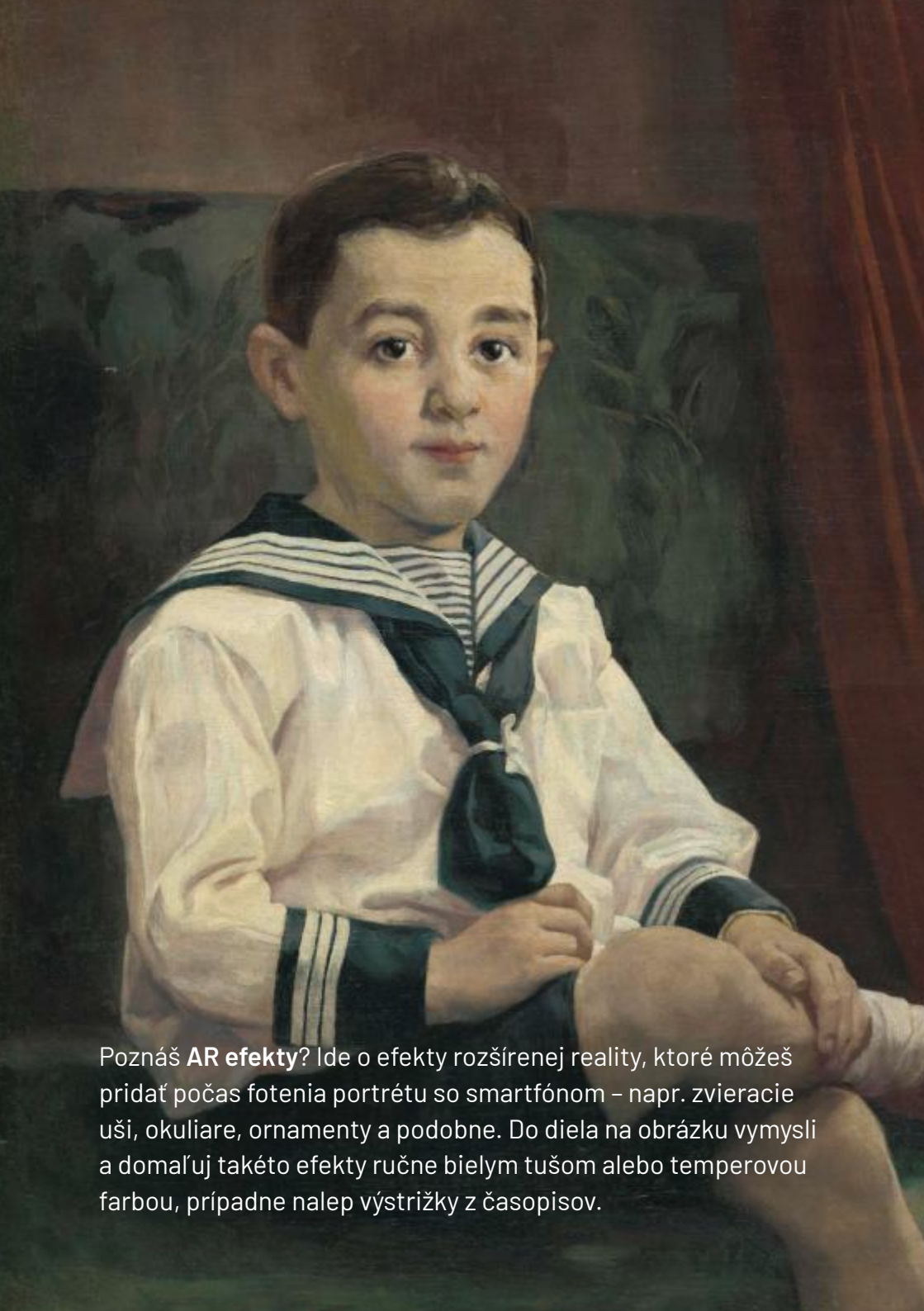

Chlapec v matrózových šatách;
1916; olej, plátno; M 317

úloha:

*Lubovoľnou technikou
namaluj na výkres portrét člena
svojej rodiny podľa fotografie
vo svojom telefóne.*

Můj otec; 1892; olej, plátno; M 146

Poznáš **AR efekty**? Ide o efekty rozšírenej reality, ktoré môžeš pridať počas fotenia portrétu so smartfónom – napr. zvieracie uši, okuliare, ornamenty a podobne. Do diela na obrázku vymysli a domal'uj takéto efekty ručne bielym tušom alebo temperovou farbou, prípadne nalep výstrižky z časopisov.

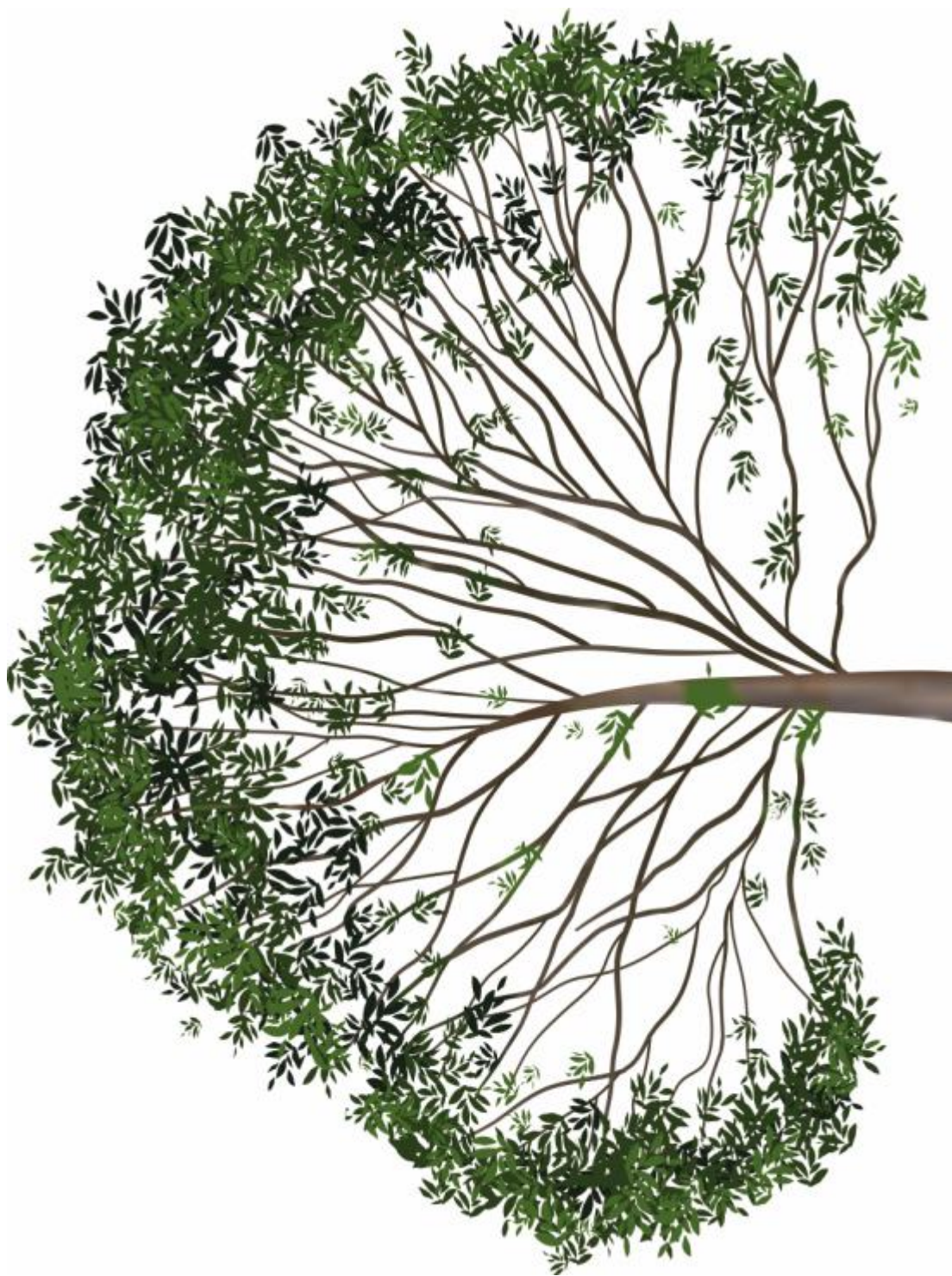
Aká veľká je tvoja rodina?

V roku 1896 sa Hanula oženil s českou spisovateľkou, učiteľkou a ženskou aktivistkou Františkou (Fany), rodenou Kozákovou. Prvé dve deti zomierajú hneď po pôrode, tretie po polroku a pri pôrode štvrtého dieťaťa, ktorému dali meno Cyril, zomiera matka. V roku 1902 si berie za manželku Máriu, rodenú Zvadovú z Ludrovej, s ktorou mal osem detí.

Rodostrom je prehľadné znázornenie rodiny, ktoré zobrazuje jednotlivých predkov a vzťahy medzi nimi naprieč generáciami.

úloha:

Vytvor svoj rodostrom!
Z farebného papiera vystrihni obdĺžniky, napíš na nich mená členov svojej rodiny a nalep do koruny stromu.

Objednávkový portrét je maľba alebo fotografia vytvorená na mieru podľa požiadaviek zákazníka, často zobrazujúca jeho podobu alebo blízku osobu presne podľa želaného štýlu a predstáv.

**Kto si
objednal
portrét?**

ALBERTÍNA ŠTEFÁNIKOVÁ (1853 – 1928)

Matka Milana Rastislava Štefánika žila v Spišskej Novej Vsi v rokoch 1927 – 1928. Miestny spolok Živena vytvoril po jej smrti fond (základinu) Albertíny Štefánikovej, z ktorého sa každoročne podporovali chudobní žiaci v meste. Maliar Jozef Hanula namaľoval jej podobizeň v roku 1928.

ANDREJ HLINKA (1864 – 1938)

Slovenský katolícky kňaz a politik, významný líder slovenského autonómneho hnutia v prvej polovici 20. storočia. Na jar 1896 Jozef Hanula dostal list od Andreja Hlinku, v ktorom ho pozval do Sliačov maľovať kostol.

EDVARD BENEŠ (1884 – 1948)

Československý politik a diplomat, ktorý zohral kľúčovú úlohu pri vzniku aj riadení Československa ako jeho druhý prezident.

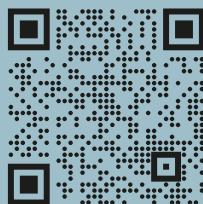
JURAJ ČÁSTKA (1826 – 1904)

Významná cirkevná osobnosť 19. storočia. Od roku 1891 bol kaločským arcibiskupom. Ako veľkorysý mecenáš finančne podporil Hanulovo dlhoročné štúdium. V roku 1879 ho pozval do Spišskej Kapitulky, kde Hanula pracoval na konzervovaní a reštaurovaní fresiek katedrály.

úloha:

Napíš k detailom podobizní
meno stvárnenej osobnosti.
Pomôž si virtuálnou prehliadkou
výstavy – načítaj QR.

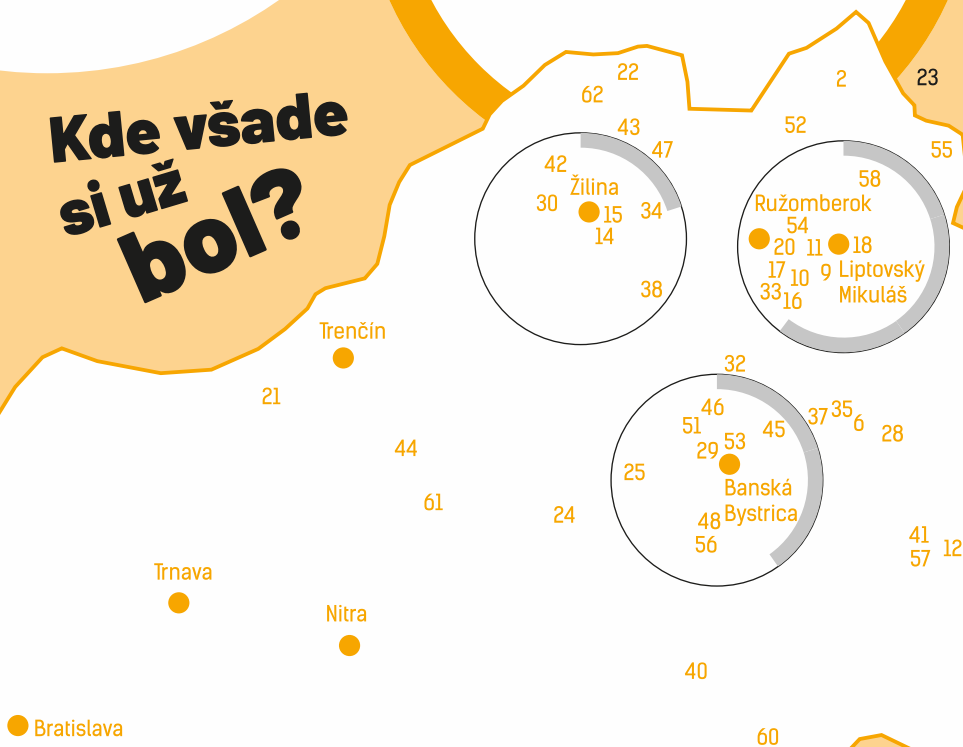

4. SAKRÁLNA TVORBA A REALIZÁCIE

**Kde všade
si už
bol?**

úloha:

Hanula zanechal po Slovensku
veľa stôp. Na mape zaznač,
ktoré mestá a obce si už
aj ty navštívil.*

*Pomôž si legendou k mape na výstave alebo si ju načítaj cez QR kód.

Zvládneš reštaurovať fresku?

Najprv si vysvetlíme pojmy.

Reštaurovanie je odborný proces

obnovy a ochrany poškodeného umeleckého diela alebo historického objektu, aby sa zachoval jeho pôvodný vzhľad a predĺžila jeho životnosť.

Freska je maľba vytvorená na čerstvej, ešte vlhkej omietke, do ktorej sa farby vpíjajú a po zaschnutí tvoria trvácny obraz.

Návrh maľby – Nanebovstúpenie Pána: 1941; akvarel, papier; Ak 51

„Ale naučil som sa techniku freskovú, ktorá sa však teraz nepraktikuje. Naučil som sa aj chybné maliarstvo, zlátenie na mixton i na poliment, polychromovanie drevenej plastiky, prípravu temperry atď., čistenie starých obrazov a ich opravovanie, všelijaké iné veci a remeselné, figle' technické, aj regenerovanie starých obrazov podľa ‚Petenkofenovho spôsobu‘.“ *

úloha:

Domaluj chýbajúce
časti maľby.

* HANULA, Jozef: Spomienky slovenského maliara. Martin: Matica slovenská, 1940, s. 141

Zahraj sa na Znalca

Pravosť umeleckých diel overuje umenovedný odborník alebo znalec.

Dokáže tiež stanoviť hodnotu umeleckého diela. Ak dielo nie je pravé, alebo ho nevytvoril konkrétny autor, nazýva sa **falzifikát**.

Je to úmyselne vytvorená kópia alebo napodobenina originálneho diela či dokumentu, ktorá je zámerné vytvorená tak, aby sa vydávala za pravý originál.

úloha:

Dokážeš nájsť dôkazy, že dielo na obrázku je falzifikát? Porovnaj ho s originálom v priestoroch galérie, alebo vo virtuálnej prehliadke výstavy. Nájdi a zakrúžkuj 5 rozdielov!

... a maliara

úloha:

Do pracovného listu s nákrešom klenbového stropu v galérii navrhni ornamentálnu výzdobu. Vymaľuj akvarelovými farbičkami a rozmaž štetcom a vodou.

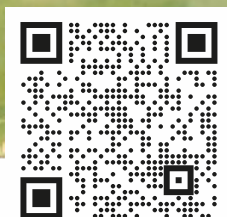
Stiahni a vytlač
pracovný list

Návrh maľby s náboženskou tematikou
- obec Rosina; akvarel, papier; Ak 55

Návrh maľby - Solúnski bratia; akvarel, papier; Ak 66

5. BIOGRAFIA

Ako sa doba zmenila?

Jozef Hanula sa vo svojej knihe *Spomienky slovenského maliara** vyjadril o maľbe takto:

„Veď maľba vyjadruje to, na čo už reč nestačí. A vyjadrovanie maľbou je vari najkrajšie.“

úloha:

Inšpiruj sa pozvánkami galérie a ľubovoľnou technikou vytvor pozvánku na svoju výstavu.

* HANULA, Jozef: *Spomienky slovenského maliara*.
Martin: Matica slovenská, 1940

vyžaduje
menej zručnosti

Vyjadrenie malbou

dá sa rýchlo zachytiť
a zverejniť

kvantita,
nízky žáner
- je to umenie?

menší dosah
(ak sa nezverejní
digitálne a online)

trvá dlhší čas

úloha:

Myslíš, že možno v súčasnosti vyjadriť „to, na čo už reč nestačí“ krátkym videom? Zakrúžkuj jednotlivé tvrdenia, ktoré sú typické pre malbu ružovou farbičkou a oranžovou tie, ktoré sú typické pre video.

Vyjadrenie krátkym videom (TikTok, Stories, Reels, Shorts...)

obraz pretrvá,
kým sa fyzikálne
nezničí

digitálna stopa,
ktorá zmizne

dokáže podať viac
obrazov v časovom úseku
niekoľkých sekúnd

môže vidieť
viac-menej ktokoľvek

Náš TIP

Krátke video umožňuje zachytiť priebeh tvorby umeleckého diela, čo môže slúžiť ako upútavka, alebo pozvánka na prezretie tvorby autora v galérii.

Jozef Hanula vytvoril návrh bankovky na 1000 korún Slovenského štátu, ktorý sa nachádza v zbierke Galérie umelcov Spiša (Ak 68). Aké symboly v návrhu bankovky použil?

Navrhni vlastnú bankovku

úloha:

Navrhni vlastnú eurobankovku s nulovou hodnotou, ktorá by bola reprezentujúcim suvenírom Slovenskej republiky. Dokresli motív fialovou pastelkou, tenkou fixkou, či perom do vybielenej časti na predlohe.

Návrh na tisíc korún
Slovenského štátu;
pastel, pero, papier; Ak 68

Čo si sa
na výstave
naučil?

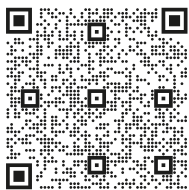

úloha:

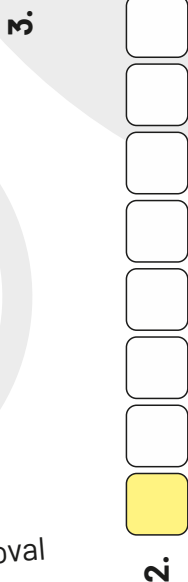
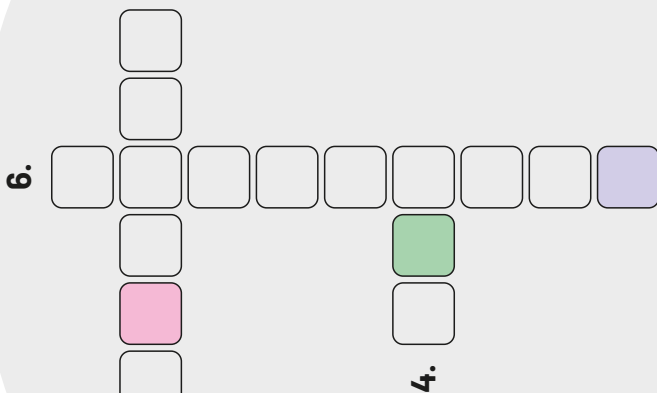
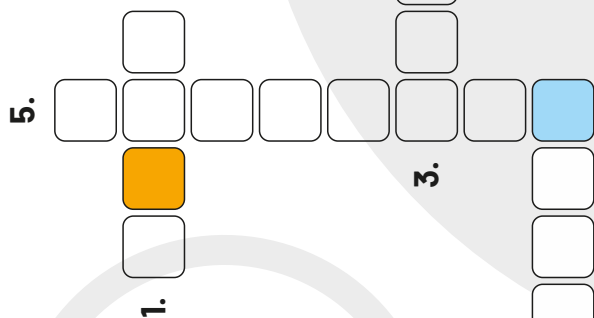
V tajničke sa ukrýva názov obrazu s ľudovým motívom, ktorý namaloval Jozef Hanula. Vieš identifikovať dielo zo zobrazeného detailu? Nájdi obraz v expozícii.

Rýchly kvíz

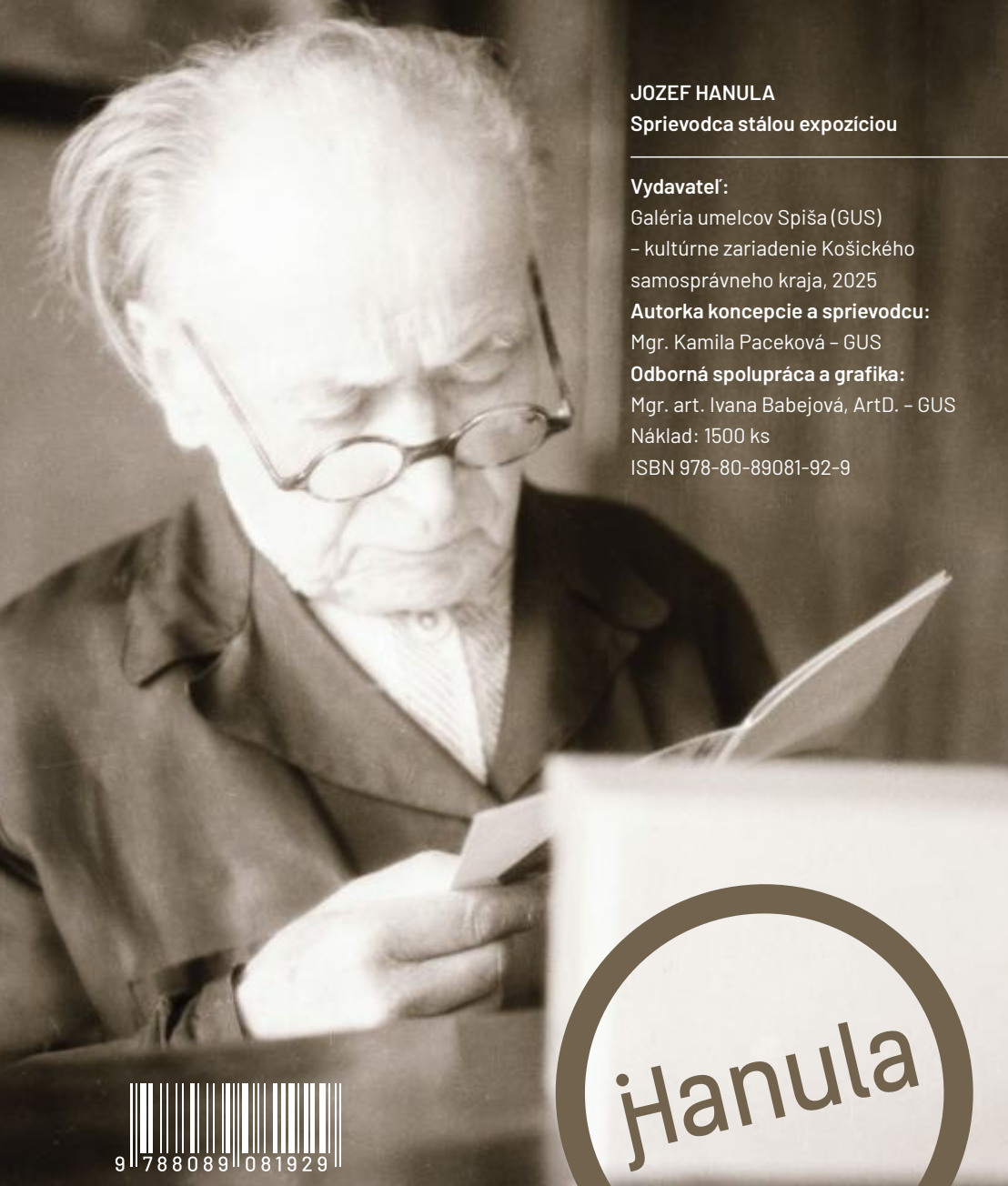
1. Odkiaľ Jozef Hanula pochádzal?
a) Košariská b) Liptovské Tri Sliače
c) Chrasť nad Hornádom
2. Ako volali jeho prvú manželku?
a) Fany b) Mária z Ludrovej c) Albertína
3. V ktorom meste nenavštevoval vysokú školu?
a) Budapešť b) Mníchov c) Prešporok

Stiahni si a vytlač
pracovné listy s ďalšími
zaujímavými úlohami.

1. Kto z členov rodiny podporoval Hanulu, aby sa stal maliarom?
2. Aký jazyk vyučoval Hanula na škole?
3. Napiš ekvivalent k slovu náboženský.
4. Ako sa odborne nazýva nahá ľudská postava?
5. Aké je opozitum slova mestský?
6. Aké bolo krstné meno matky Milana Rastislava Štefánika?

JOZEF HANULA

Sprievodca stálou expozíciou

Vydavateľ:

Galéria umelcov Spiša (GUS)
– kultúrne zariadenie Košického
samosprávneho kraja, 2025

Autorka koncepcie a sprievodcu:

Mgr. Kamila Paceková – GUS

Odborná spolupráca a grafika:

Mgr. art. Ivana Babejová, ArtD. – GUS

Náklad: 1500 ks

ISBN 978-80-89081-92-9

Hanula